

20. Burgemeester Eduard Steger was burgemeester van Oirschot van 26 april 1938 tot en met 28 oktober 1967.

Door Jan Kuijpers

De Oirschotse bevolking kon aanvankelijk maar moeilijk met hem omgaan. En dat lag niet aan zijn dadendrang of aan zijn politieke aspiraties. Maar dat lag veel meer aan het verschil in mentaliteit. Eduard Steger was geboren in Amsterdam en de oudste zoon van het gerenommeerde Eerste Kamer lid Dr. A.M.A.A. Steger. Een Delftse hoogleraar chemie die van 1922 tot 1945 zitting had voor de Katholieken in de Eerste Kamer der Staten Generaal. Hij was lid van de RKSP (Rooms-Katholieke Staatspartij). Dr. Steger zette zich sterk in voor het Katholieke

organisatiewezen in Nederland

Omgaan met de Brabantse mentaliteit kostte hem moeite

Ondanks dat je van alle kanten kon merken dat burgemeester Steger moeite had met het omgaan met de eenvoudige Brabantse boer en burger was het ook voor die eenvoudige Brabander moeilijk om hem dat burgemeestersvertrouwen te geven, dat zo nodig is om goed te kunnen functioneren. En dat vond ongetwijfeld zijn oorzaak in zijn opvoeding. Hij had een sterk aristocratisch gedachtegoed van thuis meegekregen en dat mengt zich maar moeilijk met de eenvoudige opvattingen van de doorsnee Brabander.

De vader van burgemeester Steger

Persoonlijke levensstijl en levensopvatting

Toch deed hij er alles aan om zich bemind te maken bij de bevolking. Dat was voor hem erg moeilijk in een tijd dat Oirschot nog een echt gesloten boerendorp van het Brabantse platteland was. Het zich anders gedragen of het hebben van afwijkende meningen werd maar moeilijk geaccepteerd en was omgeven met een soort afgunst of met de gedachte: "wat verbeeld die man zich. Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg".

Hij had een levensstijl en een levensopvatting, die sterk afweek van de Brabantse cultuur. Toch was hij bemind bij de bevolking. Dat groeide geleidelijk aan. En dat kwam vooral omdat hij absoluut niet uit was om carrière te maken. En dat zou je wel verwachten van iemand van zijn postuur, uitstraling en zijn redenaarstalent.

Integendeel. Bekend is dat de Raad van bestuur van Philips vlak na de oorlog een gesprek met hem had aangevraagd om eens te praten of het mogelijk was dat Philips op de Oirschotse hei fabrieken kon gaan bouwen. Philips voorzag namelijk een enorme productiegroei. Daar had Steger absoluut geen zin in. En het gesprek ging dus niet door.

Hij had een groot taalgevoel en hield gloedvolle speeches

Hij had een enorm taalgevoel en kon geweldig speechen. Al was zijn taalgebruik naar Oirschotse begrippen sterk geaffecteerd en hoog Hollands. Hard werken deed hij niet. De helft van de dag fietste hij rond door Oirschot en maakte met iedereen een praatje. Hij kon enorm genieten van het Brabantse land en van de eenvoudige Brabantse mens. Hij was lyrisch over alles wat Oirschot en zijn omgeving aan natuur te bieden had. Hij was erg gesteld op zijn burgemeesterschap en dat liet hij ook blijken. Hij was zeer ingenomen als men hem kende en vooral ook hem groette als je hem tegen kwam. Deed je dat niet, terwijl hij wist dat jij hem wel kende, dan liet hij dat op niet mis te verstane wijze blijken. Zo overkwam mij dat toen ik als zeventienjarige puber met de bus terugkwam van de HBS in Eindhoven en op de markt uitstapte, terwijl hij aan kwam fietsen. Niet groeten zei ik tegen mijn schoolmaatje. En dat deden wij dan ook niet. Hij draaide om, stapte af, keek me indringend aan en had direct in de gaten dat ik de zoon van Harrie Kuijpers was. En fietste naar de winkel iets verder op. Ik heb toen thuis een heel onplezierige dag gehad.

Hij was zeer gesteld op Oirschot met zijn schitterende omgeving

Zoals gezegd; hij was geen carrière maker. Hij heeft Oirschot bijna dertig jaar gediend. Hij voelde zich hier thuis. Op het laatst kende hij iedereen en was zeer toegankelijk ongeacht wie je was. Voor zover bekend heeft hij nooit aspiraties gehad om elders te solliciteren. Hij heeft er alles aan gedaan om Oirschot te behouden zoals het thans nog is. En wij als Oirschottenaar zijn hem daar zeer dankbaar voor. Hij kon Oirschot op een geweldige wijze promoten, zowel nationaal als internationaal. Zoals bij het Tweelingencongres in 1955 en bij de landelijke TV quiz "Een tegen allen" in 1958 met als tegenspeler de plaats Hoorn.

Het raadhuis van de gemeente Oirschot, dat in de vijftiger jaren groot genoeg was om het totale gemeentepersoneel in te huisvesten, inclusief het college van burgemeester en wethouders. En de maandelijkse raadsvergaderingen werden in de kelder van dit gemeentehuis gehouden, zelfs inclusief een publieke tribune.

Hij fietste veel

Burgemeester Steger hield ontzettend van fietsen. En tijdens de fietstochten leerde hij zijn 'onderdanen' kennen. Maakte overal graag een praatje en met zijn hooghollandse

onbrabantse tongval imponeerde hij. Hij was groot van gestalte. En als hij vond dat iemand iets voor de gemeente zou kunnen betekenen dan kwam hij gewoon aan huis. En dat maakte hem sympathiek. En nee zeggen was er niet bij. Dat durfde bijna niemand. Er was toen nagenoeg geen bureaucratie en de lijntjes waren kort en direct. Alles wat betrekking had op de gemeente en tot de taak van de gemeente behoorde werd vanuit het Raadhuis op de markt aangestuurd. Zelfs de brandweerwagen stond in een garage achter het gemeentehuis waar thans een kapper is gevestigd. En de brandweercommandant, toen was dat de heer Louwers, woonde achter het gemeentehuis, naast de toegangspoort naar de tuin van de pastorie, ongeveer vijftig meter van de brandweerwagen vandaan.

Weinig bureaucratie

In die tijd waren de persoonlijke verhoudingen veel intenser dan heden ten dage. Dat kon ook niet anders. Het persoonlijk benaderen was veel eenvoudiger. Men belde elkaar op of men bezocht elkaar. Er waren toen geen computers of laptops. Moest er iets schriftelijks worden bevestigd dan schreef men dat nog op met een kroontjespen of een potlood op een stuk papier of tikte het uit op een typemachine. Maakte je een tikfout dan kon je opnieuw beginnen, want je kon het toen nog niet corrigeren. Jaren later kwam de balpen in opmars. En die mogelijkheid was behoorlijk revolutionair. Het met een soort inkt schrijven zonder de aanwezigheid van een inktpot. Thans zijn de mogelijkheden om schriftelijk iets duidelijk te maken onbepaald met als gevolg dat er een verstikkende bureaucratie is ontstaan. En daardoor vooral veel afstand tot elkaar, wat het functioneren enorm bemoeilijkt. Toen was het een tijd dat er veel gepresterd werd met praktisch geen bureaucratie, En dat lag burgemeester Steger uitzonderlijk goed. Hij moest het hebben van zijn persoonlijkheid, charisma en redenaarstalent.

Burgemeester Steger op receptie samen met Harrie Kuijpers en zijn vrouw

Kleine conflictjes

Door zijn lange staat van dienst, bijna 30 jaar, kende hij Oirschot op z'n duimpje. Hij probeerde het iedereen naar de zin te maken. Bij belangrijke gebeurtenissen was hij stevast betrokken en dat deed hij voortreffelijk en dat ondersteunde hij nog eens extra met een gloedvolle speech, die hij zo graag hield.

Maar tijdens raadsvergaderingen moest je soms wel eens op je woorden letten. Een leuk voorval deed zich voor tijdens een van zijn raadsvergaderingen.

Naar de kerk op zondag

Oirschot was in die tijd voor 95 % praktiserend katholiek. En iedereen ging op zondag naar de kerk. Vijf missen op een zondagmorgen was maar heel gewoon. En de kerk zat tijdens al deze missen overvol. Niet alleen de mensen, die in het centrum woonden en dus een harde weg voor hun deur hadden, gingen naar de kerk maar ook het hele buitengebied, met al die grote gezinnen. Te voet of op de fiets of met het rijtuig vertrokken men over de vele zandpaden naar de Oirschotse Sint Pieter.

Bijna geen harde wegen

Want de harde weg hield buiten de binnenring van Oirschot bestaande uit de Rijkessluisstraat, Gasthuisstraat, Nieuwstraat en de randweg rond de Markt, zo'n beetje op. Alleen de toegangswegen naar het centrum waren verhard zoals Bestseweg, Oude Grintweg, Spoordonkseweg, Koestraat en de Molenstraat. Alle andere wegen waren in de vijftiger jaren zandwegen.

Het verhaal van de "pisbak"

De missen in de Sint Petruskerk duurden lang met een uitgebreide preek waar niemand iets van snapte. En na de mis ging men de kroeg in. En werd er flink ingenomen in de cafeetjes rond de markt. Want veel mensen, vooral die in het buitengebied woonden kwamen dikwijls alleen zondags in het centrum van het dorp en dan werd er na de mis "aangelegd".

De vraag, die in de gemeenteraad werd gesteld luidde aldus (natuurlijk gesteld in plat Oirschots): "Mijnheer de

burgemeester, ik vind dat er een pisbak op de markt moet komen, want als de mensen na de mis in het café zijn geweest, dan moeten ze pissen en dat doen ze nu tegen een boom op de markt". Antwoord van de burgemeester: "Maar mijnheer 'hupelapup', kunt u zich in dit gezelschap niet een beetje parlementairder uitdrukken. Dat kan wel zijn, mijnheer de burgemeester, maar u weet verrekt goed wat ik bedoel". En die pisbak kwam er dus.

Het verhaal van de vergeten uitreiking van oorlogsmedailles

Het was een flinke rel in Oirschot waar zelfs de nationale televisie, toen het NTS-journaal, aandacht heeft besteed. Wat heeft er plaats gevonden. Of beter gezegd wat heeft er niet plaats gevonden.

Bij koninklijk besluit in 1947 was besloten dat alle militairen die tijdens de politioele actie in Nederlands-Indië langer dan drie maanden hebben gediend, in aanmerking zouden komen voor het Ereteken voor Orde en Vrede. In het begin kregen de militairen dit ereteken vlak voor vertrek uit Indië uitgereikt. Daarna is besloten om dit ereteken te laten uitreiken door de burgemeester van de gemeente waar de militairen woonden.

Reünie van Oud-Indiëgangsters

Op een reünie van de Oirschotse oud-Indiëgangsters, jaren later in 1960, kwam deze eremedaille ter sprake en toen bleek dat er een paar, vooral de wat oudere, wel zo'n medaille hadden gekregen maar de latere lichten niet. En dat waren welgeteld 56 militairen. Op hoge poten zijn die oud-Indiëgangsters toen naar burgemeester Steger gestapt en hebben daar hun beklag gemaakt. Toen bleek dat die medailles al die jaren in de onderste la van zijn bureau hadden gelegen. Het werd een rel van jewelste en het liep zelfs uit tot het stellen van vragen in de Tweede Kamer.

De Burgemeester moest op het matje komen

De burgemeester moest toen op het matje komen bij de Commissaris van de Koningin in Den Bosch. Steger trok het op zijn fatsoen en wilde het zo snel mogelijk goed maken. Maar daar trapte de oud-Indiëgangsters niet in. Op 14 januari 1961 kwamen de oud-Indiëgangsters bij elkaar in zaal Elshof (thans De Beurs) en zij besloten om de uitreiking door de burgemeester te weigeren. Voorgesteld werd om de uitreiking door een hoge autoriteit van het Leger te laten verrichten i.c. de Generaal-majoor buiten dienst Sitsen.

De plechtigheid vond plaats in de raadschelder en de landelijk TV was erbij.

De plechtigheid vond plaats in de raadschelder in aanwezigheid van de burgemeester. Die toen publiekelijk zijn excuses aanbood en openlijk zijn spijt betuigde. Na het zingen van het Wilhelmus kreeg hij van iedereen op een enkeling na de hand toegestoken. Het NTS-journaal was daarbij aanwezig. En 'savonds kon heel Nederland en in het

bijzonder de Oirschottenaren nog even nagenieten. Maar de vrede met burgemeester Steger was door zijn grootmoedige houding in de raadschelder wel getekend.

(Opgetekend uit het boek "Tussen Torre en Dessa" van Ans Verhouden Vermeulen)

Zijn moeilijkste beslissing

Het zijn van burgemeester is natuurlijk een prachtambt. En Steger genoot zichtbaar van zijn status. En dat liet hij ook openlijk blijken. Iedereen gunde het hem. Al was hij geen Brabander, verre van daar. Hij had iets aantrekkelijks over zich en was altijd positief. Hij had uitstraling. Alle beslissingen nam hij met overtuiging en had daar blijkbaar geen enkele moeite mee. Behalve in oorlogstijd. En er geen democratie meer bestond.

Burgemeesters werden gedwongen met de bezetter mee te werken

Burgemeesters werden gedwongen te opereren als een soort marionet van de bezetter. Doen wat de bezetter eiste. En deed je dat niet dan was je, je leven niet zeker. Sommige burgemeesters, zoals burgemeester Pullens van Eindhoven steunde de bezetter openlijk. En waren fanatiek lid van de NSB. Maar de meesten kwamen voortdurend in gewetensnood als ze het beleid van de bezetter moesten uitvoeren. Dat overkwam ook Steger.

Het aanwijzen van arbeidskrachten om voor de Duitsers te werken

Op zaterdag 13 mei 1944 moest burgemeester Steger van de Duitsers bekendmaken dat tegen hoog loon arbeidskrachten voor werk aan de kust werden gezocht. Maar niemand gaf zich op. Met als gevolg dat drie weken later, op 7 juni, burgemeester Steger een telefoontje van een aannemer uit Eindhoven kreeg, die hem vertelde dat er in de vroege ochtend van 8 juni er in Oirschot razzia's plaats zouden vinden met de bedoeling om mensen op te pakken voor werk aan de kust. Na dit telefoontje verliet Burgemeester Steger zijn woning en ging bij mensen in Hedel slapen. Er werden toen ruim 30 mensen opgepakt en naar Dishoek in Zeeland gebracht. Om te werken aan de kust. Na twee dagen mocht iedereen weer naar huis. Waarom zij zo snel weer huiswaarts keerden is onbekend.

De arrestatie van acht burgemeesters

Twee weken later volgde opnieuw een oproep en opnieuw verscheen niemand. Het geduld van de Duitser was helemaal op. Op 6 juli moesten zeventien burgemeesters uit de regio bij de Rijkscommissaris in Vught verschijnen. Negen gingen er. Ook burgemeester Steger. Acht werden gearresteerd en werden naar Duitsland afgevoerd.

Steger mocht als enige naar huis

Steger mocht als enige naar huis. Hij vertelde het verzet dat hij vijf dagen had gekregen om mensen voor Zeeland aan te wijzen. Hij dook onmiddellijk onder en ging naar Esbeek. Toch ging zijn salaris gewoon door. Hij was dus niet door de Duitser ontslagen. Zeer vermoedelijk was hij met betaald verlof gestuurd. Na de bevrijding werd hij zestien maanden geschorst wegens "een slappe houding" zoals het toen werd uitgedrukt.

(Opgetekend uit het boek "Een dorp in de oorlog" geschreven door Frans Beks en Piet Machielsen)

Het waarom van zijn vrijlating???

Zijn vrijlating heeft de gemoederen in Oirschot flink bezig gehouden. Vooral na de oorlog. Wat is er precies gebeurd? Waarom werd Steger vrijgelaten met behoud van salaris? Terwijl andere burgemeesters, te denken valt aan de burgemeester van Oost- West- en Middelbeers Smulders, nooit meer uit Duitsland zijn teruggekeerd. Pogingen om daar achter te komen zijn nog niet zo lang geleden nog eens ondernomen. Tevergeefs. Het dossier blijft nog steeds gesloten.

Zeer vrijblijvend en volkomen speculatief is de veronderstelling dat zijn vader, die toen een zeer prominent Eerste Kamerlid in Den Haag was en al meer dan 20 jaar daarin vertoefde, wellicht heeft bemiddeld met het hoogste militaire gezag van de Duitsers in Nederland. Met het verzoek om zijn zoon niet op transport te stellen naar Duitsland en in plaats daarvan met betaald verlof te sturen. De Nederlandse Regering en Koningin Wilhelmina zaten toen in Engeland. Leden van de Eerste en Tweede Kamer waren toen de hoogste Nederlandse gezagdragers.

Mocht deze conclusie juist zijn dan is zijn schorsing van zestien maanden na de bevrijding uiterst voorbarig geweest. Hij heeft niet anders gehandeld dan andere burgemeesters, die zijn opgepakt. Alleen heeft hij het geluk gehad te kunnen profiteren van de prominente maatschappelijk positie van zijn vader.

(Jan Kuijpers)

De inauguratie op 26 april 1938

De inauguratie van burgemeester Steger vond met veel ceremonieel plaats. Bijgaand enkele foto's van zijn ontvangst in het dorp en de installatie in het raadhuis.

Koninklijk Bezoek in 1949

Een bijzondere gebeurtenis was wel het bezoek van het Koninklijk Paar aan Oirschot in 1949. Koningin Juliana, toen Prinses volgde haar moeder, Koningin Wilhelmina, op in 1948. Bij het aanvaarden van het koningschap deed zij de belofte om in de loop van de tijd alle plaatsen van Nederland te bezoeken. In 1949 was Brabant aan de beurt. Op de markt werd een tribune geplaatst voor de toeschouwers. En in die korte tijd dat zij hier verbleef werden er tal van activiteiten georganiseerd. Het koninklijk paar bleef maar een paar uurtjes in Oirschot om vervolgens de volgende plaats aan te doen. Het Koninklijk Paar werd door burgemeester Steger begeleid.

Mocht u een indruk willen krijgen van burgemeester Steger, dan kunt u naar zijn afscheidsspeech als burgemeester van Oirschot luisteren, die op deze website vermeld staat onder 'Leuke Video's'. De speech wordt ondersteund met foto's van het Oirschot van toen.